Κυριακή των Αγίων πατέρων της Α' Οικουμενικής Συνόδου: Λόγος εις τους οσίους 318 θεοφόρους Πατέρες και εις τον Κωνσταντίνον τον ευσεβέστατον Βασιλέα (πρεσβύτερος Γρηγόριος Καισαρείας)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 25 Μαΐου, 2012

Επειδή ο Απόστολος μας συμβουλεύει να υπακούωμε στους προεστώτας, φίλε του Θεού, ξεχνώντας κι εγώ την αδυναμία μου και παραβλέποντας το ακαλλές του λόγου μου, υπήκουσα στον τίμιο Πατέρα, ο οποίος μου ανέθεσε να συγγράψω με συντομία περί της Συνόδου των Αγίων τριακοσίων δέκα και οκτώ Πατέρων που έγινε στη Νίκαια, και να την παραδώσω στην υπ' αυτόν αγιοτάτην Εκκλησία της Νικαίας, ώστε να έχη στην διάθεσή της γραπτή την διήγηση της πνευματικής αγωνίας εκείνων των οποίων είχε απολαύσει και την σωματική παρουσία. Και όσα μεν κατά την δύναμή μου θα αναφέρω εγώ, συγκρινόμενα με το μεγαλείο της εναρέτου πολιτείας των Πατέρων, ομοιάζουν θα έλεγα με σταγόνα στον ωκεανό. Της ιδικής τους δε τελειότητος έργο είναι το να μη δίδουν τόση σημασία στον τρόπο της εκφράσεως, αλλά να μας τιμήσουν με την συμπάθειά τους αναλόγως με την προθυμία της υπακοής.

Όταν εβασίλευσαν στην Ρώμη ασεβώς ο Μαξιμιανός, ο Λικίνιος και ο Μαξέντιος, πολλούς πιστούς Χριστιανούς, οι οποίοι ηρνήθησαν να θυσιάσουν στους δαίμονες, υπέβαλαν σε βασανιστήρια και θάνατον, ευρήκαν δε δικαίως και αυτοί τέλος αντάξιο της ειδωλομανίας τους. Τότε ανέτειλε παραδόξως από την Δύση, σαν φωστήρας, ο φιλοχριστότατος Κωνσταντίνος, ο αρχηγός της Ορθοδόξου πολιτείας και πρόβολος της αμώμου πίστεως. Αυτός, συγχρόνως με την μεταφορά της έδρας του από την Δύση στην Ανατολή, δέχεται στην ψυχή πλούσιο τον θείο φωτισμό. Και χρίοντας τον νου του με την ευσέβεια, αναλαμβάνει τον πρώτο αγώνα κατά του διαβόλου: εκδίδει κατά τόπους προγράμματα για ελευθερία στους Χριστιανούς: λύνει την κατήφεια που είχαν προξενήσει στους πιστούς οι άνομοι, καταστρέφει τα σεβάσματα των ειδώλων, γνωστοποιεί την ανυπαρξία του ψεύδους, φανερώνει το κήρυγμα της αληθείας, αποδίδει τιμές και ενθαρρύνει όσους ετίμησαν τον Κύριο. Θεραπεύει σώματα πιστών κακοποιημένα από τις μαστιγώσεις. Τιμωρούνται τέλος και εξορίζονται όσοι λατρεύουν τους δαίμονες. Ήταν δυνατόν να ιδής τότε τους

πιστούς που απηλλάγησαν από τους διωγμούς και εκείνους που συνήλθαν από την δαιμονική πλάνη, όλους μαζί να δοξολογούν τον Κύριο με παρρησία, ομοιάζοντας με αγγελικήν χοροστασία.

Εχαίρετο λοιπόν ο πιστότατος βασιλεύς για την καθημερινήν αύξηση των Χριστιανών, αντιλαμβανόμενος ότι όλα αυτά οφείλονται σε θείαν ενέργεια, η οποία προσείλκυσε σε λίγο χρόνο τους υπηκόους του στην επίγνωση του Κυρίου Ιησού Χριστού. Τι ήταν δε αυτό που ήλθε και προσετέθη στα προηγούμενα; Ενώ τα γύρω έθνη προηγουμένως συνεχώς επαναστατούσαν, αθετώντας τις συμφωνίες με τους πριν απ' αυτόν βασιλείς, τους οποίους δεν άφηναν σε ησυχία και οι φονικές εμφύλιες εξεγέρσεις, από τότε που ο Κωνσταντίνος ανεδείχθη από τον Σωτήρα μας Χριστό βασιλεύς όλου του Κράτους, αμέσως σαν από κοινό πρόσταγμα, τα δεινά των εθνών υπεχώρησαν και οι υπήκοοι ησπάσθησαν την ειρήνη.

Ο μισόκαλος όμως εχθρός δεν ημπορούσε να υποφέρη ούτε αυτή την πρόοδο των ανθρώπων προς την επίγνωση της αληθείας. Αλλά όπως παλαιά εφθόνησε την άλυπο ζωή των πρωτοπλάστων και διά μέσου του όφεως έσπειρε στην ακοή την παρακοή της εντολής, έτσι και τότε, σπαράζοντας από την επιστροφή των πρώην ειδωλολατρών προς τον Θεόν, αποστέλλει σε κάποιον πνεύμα πύθωνος. Αυτός δε ήταν ο Άρειος, χριστιανός στο όνομα και μάλιστα πρεσβύτερος της Αλεξανδρινής Εκκλησίας. Του είχε ανατεθή, ως μη ώφειλε, η εξήγησις των Θείων Γραφών. Είχε καταληφθεί όμως από κενοδοξία και φιλαργυρία, τα όπλα αυτά του διαβόλου. Και βλέποντας ότι μετά τον Πέτρο, τον νικηφόρον ιερομάρτυρα και ισαπόστολο αρχιερέα, και τον διάδοχό του Αχιλλά, την προεδρεία της Εκκλησίας των Αλεξανδρέων ανέλαβε ο υπέρμαχος των αποστολικών δογμάτων και πάναγνος ιεράρχης Αλέξανδρος, άρχισε να εξωτερικεύη τις εμετικές βασκανίες που σαν δηλητηριώδης δράκοντας έκρυβε στην καρδία του. Και κατά μεν του ιδίου του Αλεξάνδρου δεν ήταν ικανός να αυθαδιάση, επειδή ο Αλέξανδρος ήταν άμεμπτος και αμέτοχος από κάθε κακία, σύμφωνα με την μαρτυρία του Κυρίου για τον Ιώβ. Τι μηχανεύεται λοιπόν ο αλιτήριος; Οπλίζεται εναντίον των δογμάτων εκείνου του οσίου, ώστε να τον συκοφαντήση διά μέσου αυτών. Και έτσι «τίθησιν επί τον ουρανόν το στόμα αυτού και λαλεί κατά του Υψίστου αδικίαν». Ενώ ο όσιος Αλέξανδρος ωμολογούσε σαφώς τον Υιόν ομοούσιο και ομότιμο με τον Πατέρα, αντιθέτως, ο φρενοβλαβής Άρειος παραληρούσε περί του Υιού ότι είναι κτίσμα και δημιούργημα και ότι κάποτε δεν υπήρχε, και άλλα ασεβέστερα τα οποία όντως το μόνο που αξίζουν είναι να σιωπηθούν και να λησμονηθούν. Βλέποντας λοιπόν ο θεσπέσιος Αλέξανδρος ότι σαν επιδημική νόσος διαδίδεται το κακό, και είχε προσβάλει εκτός από την Αίγυπτο και τις γειτονικές Θηβαϊδα και Λιβύη, εφοβείτο μην επεκταθή σε όλο το σώμα των πιστών. Αφού μετά από πολλές κατά πρόσωπο παραινέσεις με τις οποίες συμβούλευε πατρικώς τον ατίθασο, μετά από πολλούς και ποικίλους ελέγχους από τις άγιες Γραφές, για τους οποίους σεμνύνεται και η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη, είδε ότι ο ασεβής διακατέχεται ακόμη από την σκοτεινή του πλάνη, καταφεύγει στον

υβριζόμενο από εκείνον Ιησούν Χριστόν, καλώντας τον σε βοήθεια του πιστού λαού του εναντίον του θεομάχου εγχειρήματος. Με νηστεία, αγρυπνία και δάκρυα ζητεί την συμμαχία του αρχηγού της αληθείας. Ενώ δε ο ασεβής όλο και περισσότερον εξηγριώνετο και λογομαχούσε, προσκαλεί ο Αλέξανδρος περισσοτέρους συνεργάτες για να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο και στέλνει γράμματα προς τους κατά τόπους επισκόπους, μηνύοντας τα τερατώδη κινήματα της καρδίας του Αρείου κατά της Ορθοδοξίας. Γι' αυτό ασφαλίζει μεν εκ των προτέρων τις ακοές τους, ώστε να μην παρασυρθούν μερικοί και πέσουν στο βάραθρο των φρονημάτων του Αρείου, σπεύδει δε να τα γνωστοποιήση χωρίς αναβολή και στον ένδοξον αυτοκράτορα. Μόλις έμαθε αυτά ο καλλίνικος βασιλεύς, σαν να εκτυπήθη από κεντρί με το λυπηρό και αναπάντεχο νέο που άκουσε, και στέλνει αμέσως και συγκαλεί με επίσημα έγγραφα από όλη την επικράτεια όσους επισκόπους διατίθενται να συγκεντρωθούν στην Νίκαια, την πρωτεύουσα της Βιθυνίας, για να εξετάσουν το θέμα, να φανερώσουν την αληθινή πίστη, να αφορίσουν δε και να αφανίσουν εντελώς την δαιμονικήν αίρεση των κακοδόξων.

Αφού λοιπόν προηγήθησαν όλα αυτά, ποίους επισκόπους είχε το ζωοποιό πνεύμα προετοιμάσει να ευρεθούν εκείνον τον καιρό και από ποίαν επαρχία προήρχετο ο καθένας, ημπορούν αυτοί που ερευνούν με ενδιαφέρον να τα διαβάσουν στον συνοδικό τόμο.

Οι άγιοι Πατέρες, λοιπόν, σαν εργατικές μέλισσες, αναχωρώντας ο καθένας από την Εκκλησία του σαν από ανθισμένο κήπο, έφθασαν στο συμβολοποιό τόπο της Νικαίας. Ο δε θείος Κωνσταντίνος, ακούγοντας ότι πλησιάζει η ιερά και στους αγγέλους σεβαστή παρουσία των αγίων Πατέρων, τους υποδέχεται με τις τιμές που αρμόζουν, και αφού έστειλε κάποιους από την ιερά Σύγκλητο να τους υποδεχθούν από τα προπύλαια ακόμη, τους περιποιείται και τους εξασφαλίζει με επιτηδειότητα τα χρειώδη, ώστε να είναι απερίσπαστοι. Όταν δε έμαθε πως οι Πατέρες είχαν τακτοποιηθή, ακριβώς τότε παρουσιάζεται και αυτός στην Νίκαια, αφού απομακρύνεται προηγουμένως από τους εξωτερικούς θορύβους, για να έχη νηφάλιο λογισμό, όπως αρμόζει σε θεία πράγματα που αφορούν στην σωτηρία των ψυχών, και έρχεται να συναντηθή και να συνομιλήση με το σύστημα των αγίων Πατέρων. Είναι γνωστόν ότι μερικοί από αυτούς διέπρεπαν με αποστολικά χαρίσματα, άλλοι δε «τα στίγματα του Χριστού εν τω σώματι αυτών εβάσταζον», από τα οποία θα αναφέρω μερικά, για να πληροφορηθούν και να ωφεληθούν ψυχικώς οι αναγνώστες.

Ο όσιος, λοιπόν Ιάκωβος, ο πρόεδρος της Εκκλησίας των Νισσιβηνών, πολλούς ελευθέρωσε από νοσήματα. Διαβεβαιώνουν δε ότι ανέστησε και νεκρούς. Ο επίσκοπος της Νεοκαισαρείας, ο όσιος Παύλος, είχε γίνει παίγνιο της μανίας του Λικινίου, ο οποίος του έκοψε τα γεννητικά όργανα. Ο αιγύπτιος Παφνούτιος, άνδρας σημειοφόρος, και άλλοι πολλοί από αυτούς τους αγίους, είχεν εξορυγμένους τους οφθαλμούς, άλλοι κομμένα τα χέρια, άλλοι είχαν τα χέρια και τα πόδια

κατεστραμμένα, επειδή τους είχαν δέσει με ωμά νεύρα από ζώα. Ο αντίπαλος δε των αγαθών, βλέποντας στην γη τον ουράνιον αυτόν χορό των αγίων, δεν τους άφησε απειράστους από το κεντρί του. Αλλά όπως μεταξύ των Αποστόλων του Κυρίου κατέστησε προδότη τον Ιούδα, έτσι και μέσα στον θίασο των αγίων έφερε άλλους λύκους αραβικούς, καλυμμένους με δέρμα προβάτων. Εννοώ τον Μηνόφαντα από την Έφεσο, τον Πατρόφιλο από την Σκυθόπολι και τον Θεωνά από την Μαρμαρική, μαζί με άλλους ολίγους μαθητάς της αφροσύνης του Αρείου, για τους οποίους θα ομιλήσωμε στα επόμενα. Επειδή δε το θέμα που είχε προκύψει απαιτούσε συζήτησιν, ώστε να αποσαφηνισθή η αλήθεια, και έψαχναν να εύρουν έναν τόπο κατάλληλο γι' αυτόν τον σκοπό, ξεχωρίζει ο ένδοξος βασιλεύς από το παλάτι που υπήρχε εκεί, ένα πολύ μεγάλο κτίριο, τον οφθαλμό θα ελέγαμε των βασιλικών κοιτώνων, η ομορφιά και η κοσμιότης του οποίου με την σκέπη των οσίων Πατέρων εχει διατηρηθή μέχρι των ημερών μας. Αυτό το διέθεσε σαν απαρχή και προσφορά του βασιλείου προς την αγία Σύνοδο, και διατάζει να τοποθετηθούν ισάριθμα με τους Πατέρες έδρανα, φροντίζοντας για την ανάπαυση των γηρατειών και τιμώντας την ιερωσύνη τους. Αφού εισήλθαν λοιπόν αυτοί και έλαβαν τις θέσεις τους, παρουσιάζεται και ο ένδοξος βασιλεύς. Όχι με σοβαροφανές, υπεροπτικό και βασιλικόν ύφος, αλλά με βλέμμα συνεσταλμένο και ήρεμο βηματισμό. Καθώς συναντά τους αγίους τους ασπάζεται και συνομιλεί μαζί τους ευχαρίστως, εκδηλώνοντας το άνθος της επιεικίας του, με ένα πράο χαμόγελο, και αποκαλύπτοντας, στις συστάσεις που γίνονται με τους αγίους, την λαμπρότητα της ψυχής του. Φανερώνει δε την υψηλή προς τους Πατέρες συγκατάβασή του, το χαμηλό κάθισμα στο οποίο εκάθισε σε σχέση με τα έδρανα των επισκόπων.

Όταν, λοιπόν, οι όσιοι και ο θεοσεβής βασιλεύς εκάθισαν, ο Ευστάθιος Αντιοχείας, καθώς σε τούτον ανέθεσε η αγία Σύνοδος να απευθυνθή προς τον βασιλέα, είπε: «Ευχαριστούμε τον Θεό, ένδοξε βασιλεύ, με τον οποίο κι εμείς και συ έχουμε συνταχθή. Εκείνος με την μεσολάβησή σου κατήργησε την πλάνη των ειδώλων, με αποτέλεσμα να επικρατήση η ευθυμία στους ελευθέρους πλέον πιστούς. Έπαυσαν οι κνίσσες από τα ζώα που εκαίγοντο προς χάριν των δαιμόνων. Κατελύθησαν της ελληνικής πολυθεϊας τα σεβάσματα. Απομακρύνεται το σκότος της αγνωσίας. Η οικουμένη φωτίζεται από το φως της Θεογνωσίας. Ο Πατήρ δοξολογείται, ο Υιός συμπροσκυνείται, το Πνεύμα το Άγιον αναγγέλλεται. Τριάς ομοούσιος κηρύττεται, μία Θεότης σε τρία πρόσωπα και υποστάσεις. Αυτή είναι που στερεώνει, βασιλεύ, την εξουσία της ευσεβείας σου. Διαφύλαξέ μας την απαραβίαστον. Κανένας αιρετικός προσπαθώντας να εισχωρήση ύπουλα στην Εκκλησία να μην αφαιρέση κάτι από την Τριάδα υποτιμώντας αυτό. Ο Άρειος, που το όνομά του θυμίζει την μανία του πολέμου, είναι ο αίτιος του λόγου και όλης της συνελεύσεως. Ο οποίος, δεν γνωρίζουμε πώς, συγκαταλεγόμενος στο πρεσβυτέριο της Εκκλησίας των Αλεξανδρέων, μας διέφευγε ότι ήταν ξένος από την διδασκαλία των τρισμακαρίων Προφητών και Αποστόλων. Διότι δεν εντρέπεται να αποστερή τον Μονογενή Υιό και Λόγο του Πατρός από την ομοουσιότητα με τον Πατέρα, και σπεύδει ο κτιστολάτρης

να συναριθμήση τον Κτίστη με την κτίση. Αυτόν να έπειθες, αυτοκράτορ, να αλλάξη φρόνημα και να μην εναντιώνεται στην αποστολική διδασκαλία ή, εάν επιμείνη στις ασέβειες της κακοδοξίας από την οποίαν έχει κυριευθή, να τον εξηφάνιζες από του Χριστού και την ιδική μας έπαυλη. Για να μην πέσουν οι ψυχές των απλουστέρων θύματα της ομιχλώδους ωραιολογίας του».

Ο δε εκλαμπρότατος Βασιλεύς Κωνσταντίνος, συμβάλλοντας από την αρχή στην Σύνοδο με την θερμότητα της πίστεως και απευθύνοντας στους Πατέρες λόγους ειρηνικούς ως φιλοπάτωρ υιός, είπε: «Εμπρός, πατέρες, με κάθε επιμέλεια να μελετήσωμε την οριοθέτηση και αποσαφήνιση της αληθείας μέσα από τις προφητικές προρρήσεις και τις αποστολικές παραδόσεις, μακρυά από κάθε μισαδελφία και κακοδοξία. Διότι θα ήταν φοβερό, μετά την κατάλυση της πολυθέου ασεβείας και τον εξαναγκασμό των εχθρών σε υποταγή, την κατάπαυση δε των εμφυλίων πολέμων, να πολεμούνε μεταξύ μας οι πιστοί όχι με ξίφη, αλλά με δόγματα. Και να προσπαθούμε την ευαγγελικήν διδασκαλία, η οποία είναι απλή και άτεχνος, αφού βασίζεται στην δύναμη των έργων και όχι των λόγων, να την ανατρέψωμε ασχολούμενοι με αυτήν διανοητικώς και αναζητώντας ρητορικά σχήματα. Ας επιληφθούμε λοιπόν της συζητήσεως αναθέτοντας την αποκάλυψη της αλήθειας για το θέμα που μας απασχολεί στον Θεό και Πατέρα και στον Μονογενή Υιό του Πατρός και στο Ζωοποιόν Πνεύμα. Κι εμείς πρόθυμα θα είμεθα εδώ στην διάθεσή σας συμμετέχοντας στους αγώνες σας, εως ότου αποκαλυφθή εντελώς η αλήθεια. Επειδή πιστεύουμε πως θα ευτυχήσωμε να έχωμε και την επιφοίτηση του Ζωοποιού Πνεύματος, με την οποία θα βεβαιωθή η σωτήριος πίστις μας, απηλλαγμένη από κάθε αιρετικήν κακοδοξία και θεωρία και αμέτοχος από κάθε πονηράν ως προς το Θείον έννοια».

Προχωρεί λοιπόν το πλήθος των ονομαστών αυτών Πατέρων, στην εξέταση και αποσαφήνιση της Ορθοδόξου πίστεως με ομόνοια, ενδυναμούμενοι από το Ζωοποιό Πνεύμα που κατοικούσε μέσα τους. Και βάζοντας στο στόχαστρο τον Άρειο, του επιτίθενται με πολλές μαρτυρίες της Παλαιάς και της Νέας Διαθήκης για το ότι ο Υιός είναι ομοούσιος με τον Πατέρα, τον αφορίζουν από την υγιή πίστη και την Αγίαν Εκκλησία, και τον υποβάλλουν σε ανάθεμα μαζί με τα έργα που είχε γράψει και με τα κηρύγματά του.

Έτσι αποκλείοντας από όλες τις κατευθύνσεις την είσοδο κάθε αιρετικής κακοδοξίας, συνθέτουν όλοι μαζί, το πράγματι Θείον Σύμβολον, καταργώντας με κάθε άρθρο το ανάλογο αιρετικόν φρόνημα, ώστε να γίνουν σε όλους φανερά όσα απεφασίσθησαν στην Σύνοδο του παλατίου. Υπελείπετο τώρα να συζητήσουν το θέμα του εορτασμού της κυρίας των ημερών, ο οποίος ετελείτο από τον καθένα σε διαφορετικήν ημέρα. Άλλοι την εόρταζαν στην αρχή της αγίας Τεσσαρακοστής, άλλοι στα μέσα του αγώνος της εγκρατείας και άλλοι κάποιαν άλλην ημέρα επιτελούσαν την ανάμνηση της σωτηριώδους Αναστάσεως. Και έτσι την ίδια ώρα άλλοι

εσκληραγωγούντο με μετάνοια, με δάκρυα και νηστείες, και άλλοι επανηγύριζαν τα Δεσποτικά νικητήρια με τα οποία κατελύθη ο Άδης, κατηργήθη ο θάνατος, ανέστη ο Αδάμ και ο Σατανάς εδεσμεύθη. Και για το θέμα αυτό με την καθοδήγηση του Αγίου Πνεύματος οι Θεοφόροι Πατέρες, εθέσπισαν μαζί με τον ένδοξο Κωνσταντίνο, η αγία ημέρα της Αναστάσεως του Χριστού και Θεού μας να εορτάζεται κοινώς από όλο το γένος των Χριστιανών. Με τον τρόπον αυτόν εκανόνισαν, ώστε σε όλη την Εκκλησία, ως μία οικογένεια, να υπάρχη κοινός χρόνος εγκρατείας και προσευχής, καθώς επίσης και χαράς και πανηγυρισμού. Επίσης εξέδωσαν θείους κανόνες και για άλλα εκκλησιαστικά ζητήματα, οι οποίοι μαζί με τα προηγούμενα απετέλεσαν τον τόμο της Ορθοδοξίας.

Μετά από αυτά έγινε πρότασις από τον ένδοξο βασιλέα να επικυρωθή ο τόμος με τις υπογραφές καθενός από τους Πατέρες. Μετά λοιπόν από την έκθεση και την δημοσία ανάγνωση του τόμου, έγινε ένα αξιομνημόνευτο θαύμα προς καύχηση όσων επίστευσαν, προς εντροπή δε των αντιφρονουντων. Δύο, δηλαδή, από τους οσίους επισκόπους, ο Χρύσανθος και ο Μουσώνιος, οι οποίοι δεν είχαν ακόμη υπογράψει τον τόμο, συνέβη από πρόνοια Θεού να φύγουν από την ζωήν αυτή. Οι θεοφόροι λοιπόν πατέρες, αφού ήλθαν στον τόπον όπου είχαν τοποθετηθή τα λείψανα, σαν να ευρίσκωνται μαζί τους και να υπακούουν στα λόγια τους, είπαν: «Ω πατέρες και αδελφοί», «τον καλόν αγώνα ηγωνίσθητε». μαζί μας «τον δρόμον τετελέκατε, την πίστιν τετηρήκατε». Εάν λοιπόν κρίνετε ως θεάρεστα αυτά που εγράφησαν στον τόμο και μάλιστα τώρα που έχετε καθαρωτέρα αντίληψη των πραγμάτων, τι σας εμποδίζει να υπογράψετε και σεις, σύμφωνα με τον νόμο, μαζί μας; Αφού είπαν αυτά οι Πατέρες και ετοποθέτησαν τον τόμο σφραγισμένο κοντά στα λείψανα των οσίων, αφιερώνουν όλη εκείνη την νύκτα σε άγρυπνον προσευχή. Ερχόμενοι δε την επαύριον εμπρός στις σορούς, κι ενώ οι σφραγίδες ήσαν άθικτες, εξεδίπλωσαν τον άγιον τόμο, ευρήκαν δε μέσα και τις υπογραφές των δύο οσίων επισκόπων. Όπως ομολογούν όλοι χωρίς δισταγμό, ακόμη και αλλόθρησκοι, στην χορείαν εκείνη των οσίων πατέρων, παρευρίσκετο και συνεργούσε η ομοούσιος Τριάς.

Αλλά κάτι που παρελείψαμε στα προηγούμενα είναι ότι, ενώ η θεομάχος βλασφημία ηλέγχετο από την αγία Σύνοδο, ένας ειδωλολάτρης φιλόσοφος προσπαθούσε όχι με φιλαλήθειαν, αλλά φιλονεικώντας, να υπερασπισθή την κακοδοξία του Αρείου. Τότε, αφού με τους συλλογισμούς του φιλοσόφου ανεπτερώθησαν ο Μηνόφαντος, ο Πατρόφιλος και ο Θεωνάς μαζί με τους άλλους για στους οποίους είπαμε παραπάνω, εφανέρωσαν την αποκρουστική δυσωδία της Αρειανικής πληγής τους, και με θρασύτητα συμπαρεστέκοντο στον φιλόσοφον εναντίον της αληθείας. Αλλά ο αλιεύς των αλιέων και Σωτήρ του διώκτου, κάνει πάλι κάτι αντάξιο των τεραστίων θαυματουργιών του: καταργεί, με τρόπο θαυμαστό την εριστικότητα των προτάσεων του φιλοσόφου, αναγκάζοντάς τον να σιωπήση, και χειροτονεί αντίπαλο του συνηγόρου της ελληνικής αθεϊας και της αιρετικής βλασφημίας, κάποιον από τους αγίους, ο οποίος ήταν στολισμένος όχι με την κοσμική σοφία, αλλά με την αγγελική

πολιτεία. Αυτός, επαναλαμβάνοντας τους λόγους με τους οποίους ο Κύριος ηπείλησε τους δαίμονες και την θάλασσα, απευθύνεται στον φιλόσοφο λέγοντας «Σιώπα, πεφίμωσο», και με τους λόγους αυτούς αποδεικνύει άλογο τον πολύλογο, ώστε με την αφωνία που τον κατέλαβε ξαφνικά, να προσέλθη με τρόμο και δέος στον χορό των αγίων, ζητώντας την λύση του δεσμού και την δωρεά του αγίου βαπτίσματος. Με αυτόν τον τρόπον ο Κύριος των θαυμασίων εκάλεσε στην σωτηρία τον φιλόσοφο μαζί με όλη την οικογένειά του, και τον χθεσινό κατήγορο της Ορθοδοξίας τον ανέδειξε συνήγορο της αληθείας. Τούτο το θαύμα τόσην έκπληξη προεκάλεσε στους περί τον Μηνόφαντα, ώστε, καθώς λέγουν, απεφάσισαν με την θέλησή τους να συναινέσουν με την αγία Σύνοδο στον αναθεματισμό του ασεβούς Αρείου και των δογμάτων του. Όμως, κατόπιν, όπως οι κύνες, επέστρεψαν επί το ίδιον εξέραμα. Όταν δε η αγία Σύνοδος των τριακοσίων δέκα οκτώ αγίων Πατέρων εξεπλήρωσε τον σκοπό για τον οποίο συνηθροίσθη, και οι άγιοι επείγοντο να επιστρέψουν, ο ευσεβής Κωνσταντίνος τους εκάλεσε σε κοινήν τράπεζα και τους απηύθυνε λόγους συμβουλευτικούς, εθεράπευσε δε και τις ανάγκες των Εκκλησιών τους, χαρίζοντας σε κάθε τόπο συσσίτια για τα νοσοκομεία και τα πτωχοτροφεία τους, και τους απεχαιρέτησε με αυτά τα λόγια: «Βλέπετε την λατρεία που προσφέρω στον Θεόν» με τις ιδικές σας κατηχήσεις, και πως ολοπρόθυμα έχω κατεργασθή την κατάλυση των ειδώλων και εφρόντισα να διαδοθή παντού η πίστις των Χριστιανών, ώστε να μη μας μείνη καμμία άλλη θρησκευτική δοξασία παρά μόνο των Χριστιανών, οι οποίοι προσκυνούν και ασπάζονται την αγία και ομοούσιο Τριάδα. Αυτήν σας παραδίδω σήμερα ακεραία. Θα είναι της ιδικής σας προσευχής και μελέτης η διά της βοηθείας του Κυρίου καθημερινή εξύψωσις και επαύξησίς της».

Αφού είπε αυτά και άλλα παρόμοια, βλέποντας δε άλλους από αυτούς χωρίς οφθαλμούς, άλλους με παραλυμένα χέρια, άλλους κυρτωμένους από τους πολλούς ξυλοδαρμούς και άλλους να έχουν υποστή το μαρτύριο της αποκοπής των γεννητικών οργάνων και μαθαίνοντας ότι αυτά τους έμειναν από τα κτυπήματα που υπέστησαν κατά τους διωγμούς, τους οποίους είχαν καρτερικά υπομείνει ομολογώντας τον Χριστό, κατενύγη πολύ και εξεδήλωσε εμπράκτως την ευλάβειά του. Προσκυνούσε τα σημάδια από τις πληγές των αθλοφόρων, ησπάζετο τα παραλυμένα μέλη τους. Στα κατεστραμμένα μέλη ήγγιζε άλλοτε τα μέλη του ιδικού του σώματος, άλλοτε την βασιλικήν πορφύρα, πιστεύοντας ότι με αυτόν τον τρόπον αγιάζεται. Και στους εξωρυγμένους οφθαλμούς έφερνε τις κόρες των ιδικών του οφθαλμών για να φωτισθούν από εκεί οι οφθαλμοί της ψυχής του. Αφού με αυτό τον τρόπον ησπάσθη τους αγίους, εξεκίνησε πάλι για την νέα Ρώμη, αναγγέλλοντας εκεί το ορθό κήρυγμα της πίστεως. Οι δε πανάγιοι Πατέρες αντήμειψαν τον μεγαλειότατο με ευχαριστίες και ευλογίες, με τις οποίες ηύχοντο για την ειρήνη και την ενίσχυση της βασιλείας, την ενότητα των επισκόπων και την ταπείνωση των εχθρών. Αναχωρώντας δε από την Νίκαια ανταπέδωσαν την φιλοξενία με την οποία τους είχαν διακονήσει προσευχόμενοι για ενίσχυση και στερέωση όλων όσων τους διηκόνησαν. Αυτό το μαρτυρεί και το θαυμαστόν σημείο που έγινε εκείνη την ώρα. Καθώς επρόκειτο την

τελευταίαν ημέρα να αναπέμψουν προσευχές στον Σωτήρα των όλων για την επάνοδο στις βάσεις τους και την σωτηρία της πόλεως που τους υπεδέχθη, συνέβη στον χώρον εκείνο της ανατολικής εισόδου, που λέγεται «μεσόμφαλο», και γύρω από τον οποίο εστέκετο η χορεία των αγίων, να αναβλύσουν πηγές από λάδι, εκεί στην μέση της αψίδος. Η πηγή αυτή φαίνεται μέχρι σήμερα, δεικνύοντας τους καρπούς των τότε προσευχών.

Η φήμη που έχει η Νίκαια μέχρι σήμερα οφείλεται στους τριακοσίους δέκα οκτώ πατέρες που ετίμησαν την Σύνοδον αυτή. Τεκμηριώνει δε και την αγωνία και πρόνοιά τους για την πόλιν αυτή και το παράδοξο θαύμα που έγινε στην γενεά μας. Οι Ασσύριοι εκδηλώνοντας την αχαριστία τους επέδραμαν κατά της βασιλείας των Ρωμαίων, από την οποία παλαιότερα είχαν σωθή. Και ενώ τα είχαν αφανίσει όλα με βαρβαρικήν αγριότητα, αυτή η πόλις της Νικαίας έμεινε σώα από κάθε βαβυλωνιακή επήρεια. Καμμία βλάβη ανδρών, γυναικών ή παιδιών δεν έγινε με την φωτιά ή με τα ξίφη, αν και πολλές φορές έκαναν επίθεση κρυφά και φανερά. Λέγεται μάλιστα ότι ο άθλιος ταξίαρχος του στρατού τους, χωρίς καμμίαν εντροπή, επεχείρησε να επιτεθή εναντίον του ναού των Αγίων αυτών, να ορμήση μέσα και να εκτελέση τις αποκρουστικές βδελυγμίες της μαγείας του. Απειλήθη όμως πικρά την νύκτα με κάποιο όραμα, και την ημέρα με φοβερισμούς που μόνον αυτός αντελαμβάνετο. Αυτό μετέβαλλε τον αλιτήριο, ώστε τον μεν ναό, ή μάλλον Αυτόν που κατοικούσε στον ναό, τον Χριστό και αληθινό Θεό μας, να τιμήση και να τον εξιλεώση ανάβοντας λαμπάδες, χάριν δε αυτού του γεγονότος να αποκλείση την είσοδο της αγίας Εκκλησίας για όλον τον Βαβυλωνιακό στρατό. Έδειξε μάλιστα παράδοξον ημερότητα και στους διακονητάς του ναού, που δεν συγκρίνεται με την πρώην βαρβαρική θρασύτητά του, η οποία έγινε αιτία να σωθούν και πολλοί από τους αλλοδαπούς. Επειδή από τότε, εάν συνελάμβαναν κάποιον αιχμάλωτο, μία απλή προσποίησις, ότι κατάγεται από την Νίκαια, αρκούσε για να ανατρέψη τον άμεσο κίνδυνο που διέτρεξε από αυτούς.

Αυτά είναι τα χαρίσματα της φιλοξενίας των Πατέρων, τα οποία ημπορούν να παραστήσουν στους αιώνες που έρχονται την φροντίδα τους για την Νίκαια. Αυτοί, ωσάν διαυγείς ποταμοί, ξεκινώντας από την πηγή της Νικαίας, διηρέθησαν πορευόμενοι ο καθένας στο ποίμνιό του, και μεταφέροντας εκεί τον καρπό της ιεράς αποδημίας τους, το σωτήριο του κόσμου Σύμβολον. Και ηξιώθησαν να κοιμηθούν μακαρίως σε προχωρημένο γήρας, αφού κατελάμπρυναν τον δρόμο της επιγείου ζωής τους με την προκοπή τους στην αρετή. Ο δε φιλάνθρωπος Θεός και φιλόδουλος ευεργέτης «ο δοξάζων τους δοξάζοντας αυτόν» ηξίωσε και τις ψυχές τους να απολαύσουν τα αγαθά που είναι αποθησαυρισμένα στους ουρανούς, δεν άφησε όμως αστεφάνωτα και τα πάναγνα σώματά τους, αλλά τους ετίμησε και διά μέσου αυτών, με κάποιο παράδοξο θαύμα ως λειτουργούς ιδικούς του. Διότι επέτρεψε ο θάνατός τους να επέλθη τόσον ειρηνικά, όπως ο φυσικός ύπνος. Στην συνέχεια δε, και μέχρι τώρα, τα σώματα των Πατέρων αυτών, τα οποία είχαν δεχθή την Θεία Χάρη, να

μείνουν στην επαρχία του καθενός αδιάλυτα. Πολλοί είναι εκείνοι που μαρτυρούν το γεγονός, οι οποίοι τους είδαν «ιδίοις όμμασι», σαν να κοιμώνται μέσα στις λάρνακές τους που ανοίγονται κατά καιρούς, και τους προσεκύνησαν. Είμεθα δε και εμείς αψευδείς μάρτυρες αυτού του θεάματος. Έχουμε ασπασθή το λείψανο του Ισαγγέλου Λεοντίου, του τότε προέδρου της Εκκλησίας των Καισαρέων, ο οποίος πολλούς ιδρώτες έχυσε για την πίστη και πριν από την παρουσία του στην Σύνοδο της Νικαίας. Πολλοί μάρτυρες και αθλοφόροι ανεδείχθησαν από αυτόν παλεύοντας εναντίον του νοητού αντιπάλου. Πολλοί επίσης, χρησιμοποιώντας την ζωή του ως διδάσκαλο, έγιναν πολίτες του ουρανού. Ένας από αυτούς είναι ο μεγάλος αθλοφόρος Γρηγόριος, ο φωτιστής της Αρμενίας, ο οποίος ευρήκε τα λείψανα των αγίων μαρτύρων Ριψιμίας και Γαϊανής (εορτάζονται στις 30 Σεπτεμβρίου), και αφού ενίκησε πρώτα τον ακόλαστο Τηριδάτη, τον οδήγησε έπειτα στην πίστη. Αυτού το τίμιο λείψανο είδαν και πολλοί μαζί μ’ εμάς ότι δεν είχε χάσει ούτε τις τρίχες ούτε τους όνυχες, ευωδίαζε δε ολόκληρο. Και μην απιστήση γι’ αυτά κανείς. Επειδή τοιαύτα είναι τα δώρα της Χάριτος, και μεγαλύτερα ακόμη, προς καύχηση των πιστών και έπαινο των Εκκλησιών, προς δόξαν Χριστού του Θεού ημών, μετά του οποίου τω Πατρί δόξα και τω Ζωοποιώ Πνεύματι, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων.
Αμήν.

(9ος - 10ος αιών, Migne P.G. τομ. 111, στ. 420. Από το βιβλίο "Πατερικόν Κυριακοδρόμιον", σελίς 93 και εξής. Επιμέλεια κειμένου: Δημήτρης Δημουλάς)

(Πηγή ηλ. κειμένου: orp.gr)